

V súčasnosti sa nachádzame na životne dôležitej križovatke v histórii evanjelikálnej cirkvi. Štatistiky ukazujú, že veľa detí evanjelikálnych rodičov sa po opustení domova odvracia od svojej viery. 18. septembra 2001, len týždeň po ničivých teroristických útokoch, predniesol T. C. Pinckney pred Výkonným výborom Južanskej baptistickej konvencie toto šokujúce prehlásenie: „Strácame naše deti. Prieskum naznačuje, že 70% mladých, zapojených do skupín mládeže v cirkvi, prestane navštevovať cirkev do dvoch rokov od ukončenia strednej školy“.

Poznámka redakcie: Článok uverejňujeme k 60. výročiu vzniku štátu Izrael.

Len málo vecí pôsobí takú radosť v srdci rodičov, ako vidieť svoje deti rásť a dospievať do silnej viery v Krista (2. Jánov 4; 3. Jánov 4). Naopak, málo vecí pôsobí taký zármutok v srdci rodičov, ako odpadnutie svojich detí po dosiahnutí dospelosti. Rozpad kresťanskej rodiny je obrovským problémom pre budúcnosť evanjelikálnej cirkvi. Boh dal rodinu ako stredobod svojho vykupiteľského plánu. Od stvorenia Adama cez povolanie Abraháma, ustanovenie Dávidovskej zmluvy, po líniu Dávidovho potomstva, ktorá napokon priviedla Krista na zem, si Boh vyvolil pôsobiť v rodine a skrze rodiny. Ale teraz sú naše rodiny vo vážnych ťažkostiach.

V tomto článku chcem na základe Deuteronomia 6 dokázať, že Boh očakáva od otcov prijatie multigeneračnej vízie pre výchovu svojich synov v láske k Bohu celým srdcom a v dodržiavaní jeho prikázaní, aby zasa oni mohli vychovávať svojich vlastných synov k vedeniu rodín takým istým spôsobom. Chcem dokázať, že to v žiadnom prípade nepreukazuje nedostatok záujmu o matky či dcéry, ale skôr stanovuje štruktúru pre vedenie rodiny, ktoré dal Boh od počiatku ľudstva. Podrobne popíšem praktické kroky, ktoré dáva Deuteronomium 6 otcom pre výchovu svojich synov. A zakončím výzvou kresťanským otcom z Novej zmluvy, aby vzali tieto slová vážne a uplatňovali ich na svojich synov a rodiny na slávu Krista.

Dramatický moment v histórii vykúpenia

Je ťažké zdôrazniť drámu okamihu v histórii vykúpenia, podanú v knihe Deuteronomium. Stál tu Mojžiš, Boží muž, a rečnil k Izraelu, Božiemu ľudu, zhromaždenému na Moábskych pláňach po štyridsiatich rokoch putovania po púšti (Nu 36:13; Dt 34:1). Bola to posledná oficiálna reč Mojžiša k ľudu, ktorý vyviedol z otroctva v Egypte, pretože mal zakrátko zomrieť. Ľud sa chystal prekročiť rieku Jordán a prevziať zasľúbenú zem, dedičstvo, ktoré Boh prísahou zasľúbil naveky dať Abrahámovi a jeho potomstvu.

V rovnakej pozícii boli pred štyridsiatimi rokmi. Ale pre hriech ľudu a zvlášť mužov (otcov), ktorí ich viedli, museli putovať spomínaných štyridsať rokov, kým celá generácia vzdorujúcich ľudí nevymrela (Nu 14:1-45). Horkosť tohto okamihu znásobovali tieto pravdy: svätý Boh viedol hriešny ľud silou svojej moci podľa miery ich poslušnosti jeho slovám. Pretože ich otcovia ho nemilovali úprimne, odmietli mu dôverovať a neposlúchli tak jeho prikázania. Zomreli teda, každý z nich, okrem Józua a Káleba.

V tejto rozhodujúcej chvíli sa najväčší vodca Izraela rozhodol dať im vzácny dar – dar slov. Nie hocijakých slov, ale živých slov, slov živého Boha. Mojžiš neskôr o nesmiernej dôležitosti týchto slov poznamenal:

„Priložte svoje srdce ku všetkým tým slovám, ktoré ja dnes činím svedkami proti vám, ktoré prikážete svojim synom, aby ich ostríhali a činili, všetky slová tohoto zákona. Lebo nie je to prázdne slovo, ktoré by bolo nad vašu možnosť, ale ono je vaším životom, a tým slovom predĺžite svoje dni na zemi, do ktorej idete cez Jordán, aby ste ju zaujali do dedičstva“ (Dt

32:46-47).

V Deuteronomiu 6 poveril Mojžiš otcov zodpovednosťou vychovávať svojich synov k poslúchaniu Božieho zákona. Nechcem nijako minimalizovať dôležitosť učenia synov matkami¹ alebo dcér rodičmi. Hebrejský text Deuteronomia 6 však kladie dôraz na synov a patriarchálna štruktúra celej knihy kladie dôraz na otcov. Verím, že dôraz na synov má za cieľ výchovu budúcich zbožných otcov, ktorí budú sami pokračovať v učení tejto zmluvy vo svojich rodinách po celú históriu Izraela. V Deuteronomiu 6 je tak špecificky zdôraznený vzťah otec – syn, pretože zbožné vedenie sa ukázalo ako životne dôležité.

Božie slová cez prostredníka

Pre moje tvrdenia je podstatný koncept, že Boh sprostredkuje svoju pravdu svojmu ľudu cez ustanovených poslov. Možno najzreteľnejší príklad v Biblii je v Zjavení 1:1-2: „Zjavenie Ježiša Krista, ktoré mu dal Bôh, aby ukázal svojim sluhom, čo sa musí udiať naskore, a on pošlúc ho po svojom anjelovi ukázal v znameniach svojmu sluhovi Jánovi, ktorý svedčil slovo Božie a svedectvo Ježiša Krista a všetko, čo videl“. Tu vidíme knihu Zjavenia, ktorú dal Boh Otec Bohu Synovi, ďalej anjelovi a Jánovi a potom Božím služobníkom. Medzi Bohom a jeho milovaným ľudom stoja traja prostredníci.

Boh použil takúto „štafetu“ zjavenia pri šírení samotnej Starej zmluvy. Podľa tvrdení Nového zákona dal Boh svoje zákony Mojžišovi prostredníctvom anjela. Štefan hovoril o zákone, ktorý bol „prijatý prostredníctvom anjelov“ (Sk 7:38+53). Pavol písal, že „(zákon) bol nariadený skrze anjelov, rukou prostredníka“ (Gal 3:19). Čo je významnejšie, v pasáži, ktorá priamo predchádza tejto, Mojžiš pripomína ľudu, že prosili Boha o ľudského prostredníka na hore Sinaj:

„A tedy prečo máme teraz zomrieť, lebo veď nás strávi tento veľký oheň, ak budeme ešte ďalej počúvať hlas Hospodina, svojho Boha, a pomrieme. Lebo ktože je, akékoľvek telo, ktoré by počulo hlas živého Boha, hovoriaceho zprostred ohňa, ako my, aby žilo?! Ty sa priblíž a počuj všetko, čo povie Hospodin, náš Bôh, a ty budeš hovoriť nám všetko, čo bude hovoriť Hospodin, náš Bôh, tebe, a my budeme počúvať a činiť“ (Dt 5:25-27).

Toto je počiatok prorockého úradu, pretože Hospodin neskôr povedal, že si vzbudí proroka ako Mojžiš, aby hovoril k ľudu (Dt 18:15). Tvorí to aj základ konceptu, ktorý tu chcem predložiť – Boh si želá, aby manželia/otcovia boli kňazmi a prorokmi svojim vlastným rodinám a učili ich Božie slová. Boh preto zvlášť poveruje otcov učiť nariadenia zmluvy svojich synov: „A budeš im dôrazne učiť svojich synov a budeš o nich hovoriť, keď budeš sedieť vo svojom dome i keď pojdeš cestou i keď budeš líhať i keď budeš vstávať“ (Dt 6:7). Boh túži, aby muži zohrávali túto sprostredkovateľskú úlohu pri odovzdávaní slov Boha svojim rodinám, a tu v Deuteronomiu 6 robí jasné opatrenie pre výchovu ďalšej generácie prostredníkov, mužov, ktorí budú učiť svoje vlastné rodiny.

Otcovia ako zástupní vodcovia

Už od stvorenia je ustanovený Boží vzor viesť rodiny prostredníctvom manžela/otca. Boh to ustanovil stvorením najprv Adama samotného, bez ženy, keď mu dal pôvodný zákaz ohľadom stromu poznania dobrého a zlého (Gn 2:16-17). Tento patriarchálny vzor sa dá pomerne ľahko dokázať v Deuteronomiu; slová Boha dané najprv Mojžišovi, potom mužom ako vodcom, potom cez nich celému ľudu Izraela. Pre náš účel je postačujúci nasledovný rad náznakov:

1. Boh je opakovane identifikovaný ako „Boh vašich otcov“ (napr. Dt 1:11, 21; 4:1; 6:3;

12:1).

2. Boh špecificky berie Izrael na zodpovednosť za hriechy otcov až do tretej a štvrtej generácie (Dt 5:9); bolo to kvôli hriechom otcov, že musel Izrael putovať púšťou štyridsať rokov.

3. Konzistentné používanie výrazu „brat“ pri zastupovaní Izraelitov v súdnych prípadoch; znovu a znovu je to brat, ktorého sudca musí súdiť (Dt 1:16), bratia, ktorým dá Boh odpočinúť v zaslúbenej zemi (Dt 3:20), bratia, ktorým musí byť odpustený dlh každých sedem rokov (Dt 15:1-3), bratova stratená sekera alebo ovca, ktorú treba vrátiť (Dt 22:1-3).² Hebrejské slovo „sestra“ sa v celej knihe nachádza len raz, a to len v prípade sexuálneho zákazu (Dt 27:22).

4. Jazyk Desiatich prikázaní stanovuje, že nikto nepožiada ženy svojho blížneho, nie manžela (Dt 5:21).

5. Varovanie pred upadnutím do modlárstva niekým milovaným, dokonca „ženou tvojho lona“ (Dt 13:6).

6. Prekliatia za sexuálnu nečistotu majú mužský vzor: „Zlorečený, kto by ležal so ženou svojho otca, sestrou, alebo svokrou“ (Dt 27:20, 22, 23).

7. Manželstvo podľa švagrovského práva znázorňuje patriarchálnu štruktúru spoločnosti Izraelitov, ako je naznačené v Deuteronomiu; jasne z toho vyplýva, že rod pokračuje cez synov, ktorí nesú meno svojho otca v ďalšej generácii a dedia jeho podiel zaslúbenej zeme (Dt 25:5-10).

8. Otec má zvláštnu zodpovednosť za čistotu svojej dcéry. Ak sa zistilo, že izraelská dcéra sa dopustila predmanželskej sexuálnej nemorálnosti, mala byť táto žena privedená k dverám otcovho domu a ukameňovaná na smrť „preto, že vykonala bláznovstvo v Izraelovi smilniac v dome svojho otca“ (Dt 22:21). Miesto ukameňovania (pri dverách domu svojho otca) a dôvod ukameňovania (smilstvo v dome svojho otca) ukazujú zodpovednosť, ktorú má otec pri ochrane čistoty svojej dcéry.

Na druhej strane, tak ako sa dá ľahko dokázať, že Boh si želá patriarchálnu štruktúru, dá sa dokázať, že chce požehnať svojím slovom všetok svoj ľud. Mnohé príkazy v Deuteronomiu sú jasne dané v prospech žien a dcér. Napríklad, dcéry sa spomínajú ako oslobodené od práce v sobotný deň, rovnako ako synovia (Dt 5:14); dcéry sú pozvané radowať sa pred Hospodinom a mať podiel na daroch na mieste uctievania, ktoré si vyvolí Boh (Dt 12:18); dcéry sa tiež majú radostne zúčastňovať každoročného sviatku týždňov a sviatku stánkov (Dt 16:11, 14). A jasne muži aj ženy spadajú pod prikázanie, ktoré Ježiš nazval „prvým a najväčším“ (Mt 22:36-38), milovať Hospodina celým svojím srdcom, dušou, myslou a silou (Dt 6:5).

V podstate vždy, keď Boh hovorí „počuj, Izraelu“, ako napríklad v „najväčšom prikázaní“, oslovuje všetok svoj ľud, mužov aj ženy, mladých aj starých. Celé Božie slovo je pre všetok Boží ľud, dokonca aj keď sú prikázania dané Levitom alebo áronovským kňazom. Je výhodné,

keď tí, ktorí sú pod Novou zmluvou a nemusia viac obrezávať svojich synov ani prinášať zvieracie obete, čítajú zákony týkajúce sa tých vecí.

Boh však hovorí slová svojej zmluvy v prvom rade vodcom Izraela, otcom, ktorí musia verne prenášať tieto slová na svoje rodiny.

Synovia v Deuteronomiu: budúci zástupní vodcovia

Ústredné pre moje tvrdenie je použitie slova preloženého ako „deti“ v Dt 6:7 v anglických prekladoch KJV, RSV, NIV, ESV, ale „synovia“ v preklade NASB (aj všetkých slovenských prekladoch). Verš znie nasledovne: „A budeš im dôrazne učiť svojich synov (banîm) a budeš o nich hovoriť, keď budeš sedieť vo svojom dome i keď pojdeš cestou i keď budeš líhať i keď budeš vstávať“ (Dt 6:7; Roháček). Použité hebrejské slovo ben v jednotnom čísle, banîm (množné), je najbežnejší výraz pre vzťah v Starom zákone, použitý asi 4850krát. V samotnom Deuteronomiu sa používa 127krát. Sú zrejmé prípady, keď toto slovo musí znamenať synov aj dcéry. Ohľadom sviatku stánkov dal Boh takýto príkaz:

„Shromaždi ľud, mužov i ženy i deti i svojho pohostína, ktorý je v твоjich bránach, aby počuli a aby sa učili a aby sa báli Hospodina, vášho Boha, a budú ostríhať, aby činili všetky slová tohoto zákona. Aj ich synovia, ktorí ešte neznajú toho, budú počúvať a budú sa učiť báť sa Hospodina, vášho Boha, po všetky dni, ktoré budete žiť na zemi, do ktorej idete cez Jordán, aby ste ju zaujali do dedičstva“ (Dt 31:12-13).

Boh jasne chce, aby sa zhromaždili obe pohlavia, ako je to vo verši 12. Ale vo verši 13 udáva dôvod: „aby ich synovia (banîm)... počuli a učili sa báť Hospodina“. Keďže sa majú zhromaždiť muži aj ženy, potom slovo banîm musí označovať synov aj dcéry ([3](#)).

Prečo potom Boh používa to isté slovo pre mužské potomstvo a pre všetko potomstvo bez rozdielu pohlavia? Tú istú otázku vyvoláva použitie hebrejského slova 'adam, bežne prekladaného ako „človek“. Toto slovo znamená „muž“, „manžel“ alebo prvý človek, Adam. Ale toto slovo označuje aj ľudskú rasu ako celok: „A Bôh stvoril človeka na svoj obraz, na obraz Boží ho stvoril, mužské a ženské pohlavie ich stvoril“ (Gn 1:27); „Keď Boh stvoril človeka, učinil ho na Božiu podobu. Ako muža a ženu ich stvoril; keď ich požehnal, v deň ich stvorenia dal im meno Človek“ (Gn 5:1-2, ECAV). Boh pomenoval celé pokolenie kolektívne, mužské aj ženské, tým istým menom, ktoré dal mužovi. Verím, že to odhaľuje Boží zámer pre vedúce postavenie muža. Preto je použitie slova „syn“ alebo „synovia“ na označenie mužského potomstva, aj všetkého potomstva, opodstatnené.

Ako preložiť Deuteronomium 6:7? A ako ho uplatniť? To sú dve rôzne otázky. Kým doslovnejší preklad slova banîm je „synovia“, myslím, že vhodnejší je preklad „deti“ namiesto synovia. Dôvodom na to je univerzálnosť prikázania, ktoré Ježiš nazval „prvé a najväčšie“ v Biblii. Ide však o viac, než len ako najlepšie preložiť slovo banîm. Je treba v prvom rade vidieť zodpovednosť, ku ktorej musí generácia otcov viesť ([1](#)) svoje vlastné deti (banîm) všeobecne; a ([2](#)) ďalšiu generáciu rodinných vodcov, svojich synov (banîm), špecificky. Chcem tým dokázať, že by sme nemali iba používať preklad „deti“ bez uznania princípu mužského vodcovstva a vodcovstva v domácnosti, ktoré tým Boh zamýšľal. V našej dobe, keď dochádza k otvorenému útoku na prvoradú úlohu otca ako evanjelistu a vychovávateľa učeníkov zo svojich vlastných detí, je primát otcov v Deuteronomiu všeobecne a synov v Deuteronomiu 6 špecificky užitočnou pomocou.

Ako mali izraelskí otcovia pripravovať svojich synov na vedenie rodín

1. Z začať s bážňou pred Hospodinom. Nadčasová múdrosť Deuteronomia 6 začína tým, čím neskôr Príslovia, bážňou pred Hospodinom: „Aby si sa bál Hospodina, svojho Boha“ (Dt 6:2). To je presne to, čo chcel Boh vtlačiť do srdca svojho ľudu na Sinaji, keď predviedol svoju moc aj hnev tmavým oblakom a otrasmi zeme, bleskami a hromami, zvukom trúby a svojím vlastným mocným a ohlušujúcim hlasom (Ex 19:18-19). Boh povedal veľmi jasne, že jeho zámerom bolo vyvolať svätú bázeň pred Hospodinom: „Nebojte sa, lebo preto, aby vás zkušil, prišiel Bôh, a preto, aby jeho bázeň bola pred vami, aby ste nehrešili“ (Ex 20:20). Inými slovami, Boh hovoril Izraelu: „Ak budete mať predou mnou tú správnu bázeň, po zvyšok svojho života sa nebudete musieť báť ničoho iného“. Bázeň pred Hospodinom bola počiatkom múdrosti, ktorú mal zbožný Izraelita odovzdať svojmu synovi.

2. Poznať dôkladne Božie prikázania. „A toto je to prikázanie, toto tie ustanovenia a súdy, ktorým prikázal Hospodin, váš Bôh, vás učiť“ (Dt 6:1). Celým zámerom knihy Deuteronomium je napomínať k poslušnosti voči Božiemu zákonu, čo malo ľudu umožniť zotrvať v zaslúbenej zemi. Ak ľud nepozná zákon, nemôže ho dodržiavať. Preto tou najdôležitejšou vecou, ktorú môže otec urobiť, je učiť svojho syna Božie slová. Boh nehovorí ani jediné „prázdne slovo“ (Dt 32:47) a človek žije „na všetkom tom, čo vychádza z úst Hospodinových“ (Dt 8:3). Tak museli zbožní otcovia v Izraeli urobiť štúdium celého Božieho zákona stredobodom svojho záujmu.

3. Vyvinúť si multigeneračný pohľad na duchovnú ochranu a prosperitu. Dt 6:2: „aby si sa bál Hospodina, svojho Boha, nato, aby si ostríhal všetky jeho ustanovenia a jeho prikázania, ktoré ti ja prikazujem, ty i tvoj syn i syn tvojho syna, po všetky dni svojho života, a aby sa predĺžili tvoje dni na zemi“. Keďže verš 3 hovorí o „Bohu tvojich otcov“ a tento verš hovorí „ty, tvoj syn i syn tvojho syna,“ máme tu pohľad najmenej na štyri generácie. Izraelskí otcovia už vedeli, aký je Boh verný viacerým generáciám, keď dodržiava svoj sľub daný Abrahámovi, Izákovi a Jákobovi, po celé zotročené generácie v Egypte, až k bodu privedenia tejto generácie do zaslúbenej zeme. Naopak, od Adamových čias zbožní otcovia rozpoznali, že ich hriechy silne ovplyvnia budúce generácie; musia preto pozorne vychovávať svojich synov. Jedine v tom nájde Izrael svoju duchovnú ochranu („aby sa predĺžili tvoje dni na zemi“) a prosperitu („aby ti bolo dobre, a aby ste sa veľmi rozmnožili, tak ako hovoril Hospodin, Bôh tvojich otcov, tebe, v zemi, ktorá tečie mliekom a medom“, v. 3) pre budúce generácie.

4. Počúvať a poslúchať. „A tedy budeš počúvať, Izraelu, a budeš ostríhať“ (Dt 6:3). Zbožní otcovia musia počúvať tieto vzácne slová, ktoré Boh hovorí skrze Mojžiša, a to nielen počúvať ušami, ale srdcom, čo vedie k poslušnosti. Ak to naozaj nie sú prázdne slová, potom ich treba prijať do srdca a žiť nimi každý deň. Shema vo verši 4 má názov z prikázania „Počuj, Izraelu“ a to naznačuje Boží zámer stvoriť národ takým istým spôsobom, ako stvoril vesmír: slovom svojej moci.

5. Mať lásku k Bohu z celého srdca ako najvyšší cieľ. „Najvyššie prikázanie“ v Biblii sa nachádza vo veršoch 4-5: „Počuj, Izraelu, Hospodin, náš Bôh, je jeden Hospodin. Milovať budeš Hospodina, svojho Boha, celým svojím srdcom a celou svojou dušou a celou svojou silou!“ Je to vzťah pravej lásky, ktorý Boh vyhľadáva u svojho ľudu, nič menej. V tomto vzťahu je Boh vodcom, iniciátorom. On prehlasuje svojmu ľudu, kým a čím je, a na základe toho nariaďuje uctievanie, lásku a úctu. Predstavy o Bohu nepochádzajú od človeka; preto najväčšie prikázanie začína „Počuj, Izraelu“. Izrael je v pasívnom postoji, keď sa Boh môže zjaviť, ako uzná za vhodné. Z tohto zjavenia Boh prikazuje milovať celým srdcom. Bez takéhoto srdečného vzťahu ľud určite upadne do nútenej poslušnosti, pokrytectva a nakoniec do modlárstva. Zbožní

otcovia v Izraeli musia začať práve tu, vyvýšením Boha ako svojho najväčšieho pokladu a láskou k jeho menu a jeho slovu nad všetko ostatné.

6. Ctiť Božie prikázania vo svojom vlastnom živote. „A tak budú tieto slová, ktoré ti ja dnes prikazujem, na tvojom srdci“ (v. 6). Zbožní otcovia musia preukazovať hlbokú úctu k Božím slovám tým, že ich bytostne žijú, plnia nimi svoju myseľ, učia sa ich naspamäť, opakujú si ich každý deň. Ak nájde izraelský chlapec svojho otca úprimne sa modliť a hlboko meditovať nad Božím slovom, nájde všetku potrebnú motiváciu na to, aby si aj on ukryl Božie slovo vo svojom srdci. Tu nachádzame absolútnu dôležitosť vytvárania vzoru pre dobré rodičovstvo. Synovia môžu zbadať pokrytectvo u svojich otcov a pravdepodobne budú nasledovať ich skutočné cesty, než predstierané. Tieto prikázania musia byť hlboko zakorenené v srdciach a životoch zbožných otcov, inak sotva prejdú na ďalšiu generáciu.

7. Učiť dôsledným opakovaním v každodenných životných situáciách a fyzickým pripomínaním. „A budeš im dôrazne učiť svojich synov a budeš o nich hovoriť, keď budeš sedieť vo svojom dome i keď pojdeš cestou i keď budeš líhať i keď budeš vstávať. Priviažeš si ich na znamenie na svoju ruku, a budú uzlíkom na upomienku medzi tvojimi očami, napíšeš si ich na podvoje svojho domu a na svoje brány“ (v. 7-9). Tu sa rada izraelským otcom prejavuje najpraktickejšie a najhmatateľnejšie. Tu je pôsobivý plán pre učeníctvo, ktorý zasahuje do detailov každodenného života. Prvé sloveso, preložené „dôrazne učiť“, je fascinujúce. Obyčajne sa používa pre označenie ostrenia kovových zbraní. Boh ho napríklad opäť používa v Dt 32:41, v Mojžišovej piesni, pre brúsenie lesklého meča na pomstu proti svojim protivníkom. Brúsenie meča ako aj ostrenie šípu (porovnaj Ž 64:4; Iz 5:28) sa deje neustálym opakovaním krúživých pohybov brúsneho kameňa. Izraelský otec tak mal „vybrúsiť“ tieto prikázania do srdca svojich synov, ich neustálym opakovaním, pokým sa nedostanú až do ich mysle. Mali o nich neustále hovoriť v každodenných životných situáciách, ako sú „sedenie, chodenie, líhanie, vstávanie“. Izraelský otec mal zručne votkať tieto prikázania do života v zaslúbenej zemi pri sejbe aj žatve, pri mlátení a zhromažďovaní zrna do sýpok. Nebola žiadna bežná situácia, pri ktorej by otec nepoučoval svojich vždy prítomných synov a tak ich pripravoval na budúce vedenie svojich vlastných domovov. Mal ich dokonca napísať na veraje dverí domu, čo Židia vzali doslovne vo forme mezuzah, malého kúska pergamenu, na ktorom bola napísaná Shema a pripevnená na veraje dverí. Židovskí synovia počuli a videli Božie prikázania všade, „vybrúsené“ do svojich srdiec zbožnými otcami na budúcu ochranu a prosperitu Izraela.

8. Vyvinúť schopnosť neustálej bdelosti, zvlášť v prosperite. Vo veršoch 10-19 Mojžiš špecificky varoval izraelských otcov mať sa na pozore pred tým, aby sa ich srdcia odvrátili od poslušnosti Hospodinovi kvôli hojnosti a prosperite zaslúbenej zeme, hojnosti a prosperite, ktorú si nezaslúžili. Tie isté hriechy, ktoré zviadli Sodomu „...pýcha, pochádzajúca zo sýtosti chleba, a hojnosť pokoja...“ (Ez 16:49), ohrozovali samotnú existenciu Izraela v zaslúbenej zemi. Zbožní židovskí otcovia museli vychovávať svojich synov, aby si strážili srdcia pred takouto lenivosťou a sebestačnou aroganciou ([4](#)). Luxusná zmyselnosť modlárskeho uctievania bude zvodne spievať svoju pieseň skazy do uší Izraelitov v budúcich generáciách, pretože krajina je bohatá a prospievajúca, „krajina oplývajúca mliekom a medom“. Zbožní otcovia museli pripraviť svojich synov, aby zostali čistí, jedli a boli spokojní, a nezabúdali pritom, že všetky tieto požehnania sú od Boha a on je žiarlivý Boh, ktorý nestrpí žiadnych sokov (v. 14-15).

9. Využiť vhodné chvíle, keď je srdce vášho syna otvorené. Pri neustálom učení a opakovaní zbožného otca, pri jeho čistej láske k Hospodinovi, prejavenej v jeho životnom štýle a celkovej poslušnosti prikázaniam, nepochybne príde vhodné chvíle, kedy sa syn opýta svojho

otca na jeho náboženstvo: „Keď sa ťa bude voľakedy zajtra pýtať tvoj syn a povie: Aké sú to svedectvá, ustanovenia a súdy, ktoré vám prikázal Hospodin, náš Bôh? vtedy povieš svojmu synovi...“ (v. 6:20-21). Všimnite si, že syn sa pýta otca, čo potvrdzuje vzťah otec – syn, predpokladaný v tejto kapitole. (To však neznamená, že matka by nemala využiť takúto chvíľu so svojím synom alebo dcérou. Jednoducho sa tu predpokladá patriarchálny systém, v ktorom bola napísaná kniha Deuteronomium.) Všimnite si tiež, že syn sa pýta otca na prikázania, ktoré mu dal Boh. Je to životný štýl otca v dôslednom súlade so zákonom, ktorý vyvolal túto otázku, práve tak, ako sa na vrchu Morija pýtal mladý Izák svojho otca Abraháma na základe rokov pozorovania, „Hľa, máme oheň i drevo, a kdeže je ovečka na zápalnú obeť?“ (Gn 22:7). Vo verši 20 sa počíta s prirodzenou zvedavosťou mladého syna a tá je základom neustálej výchovy. Múdry otec vyťažší z takýchto vzácných a strategických príležitostí čo najviac.

10.

Hovoriť svojmu synovi o histórii Božej vernosti. Odpoveď, ktorú dá v takej chvíli zbožný otec, hovorí synovi o spásenosnej histórii Božieho jednanja so svojím zmluvným ľudom. Vtedy povieš svojmu synovi: „Boli sme sluhami faraonovi v Egypte, a Hospodin nás vyviedol z Egypta silnou rukou. Hospodin dal znamenia a zázraky, veľké a zlé na Egypt, na faraona a na celý jeho dom pred našimi očami a nás vyviedol odtiaľ, aby nás doviedol sem dajúc nám zem, ktorú prisahal našim otcom“ (v. 21-23).

Je zarážajúce, že práve v tejto inštrukcii generácia izraelských otcov zlyhala a spustila tak cyklus hriechu, odsúdenia a obnovy, ktorý charakterizoval obdobie Sudcov ([5](#)). Práve tá generácia otcov, ktorej dal Boh prvýkrát tieto prikázania na Moábskych pláňach, aby podľa nich vychovávala svojich synov v mocných skutkoch Boha z knihy Exodus, tragicky zlyhala. Otcovia a synovia tvorili v histórii vykúpenia kľúčové prepojenie a bola to zodpovednosť otcov, aby to dali jasne najavo.

Ako by mali kresťanskí otcovia pripravovať svojich synov na vedenie rodiny

Je dôležité, aby kresťanskí otcovia pod Novou zmluvou rozumeli, ako uplatniť praktické duchovné rady Deuteronomia 6 vo svojich vlastných rodinách. Medzi spravodlivosťou Izraelitov pod Starou zmluvou a tou, ktorej sa my tešíme dnes v Kristovi, je zrejmý rozdiel. Zbožný otec v Starej zmluve mal viesť svojho syna slovami: „A budeme mať spravodlivosť, keď budeme ostríhať činiac každé toto prikázanie pred Hospodinom, svojím Bohom, tak ako nám to prikázal“ (v. 25). Práve poslušnosťou zákonu si mali Izraeliti udržiavať svoje spravodlivé postavenie pred Bohom v zaslúbenej zemi.

Ale zbožný otec v Novej zmluve má iné posolstvo pre svoje deti. Bude ich učiť, že naša spravodlivosť nemôže prameniť z poslušnosti zákonu, ako jasne dokázala tragická história Izraela. Namiesto toho je to „spravodlivosť z Boha, skrze vieru“ (Flp 3:8-11; porovnaj Rim 3:21-24), teda jedine z viery v Krista.

Kniha Deuteronomium bola nielen pesimistická ohľadom budúcich generácií izraelských synov a ich dodržiavania zmluvy, ale priam prorocká, že tak nebudú robiť. Mojžiš uviedol svoju prorockú pieseň týmito slovami:

„Lebo viem, že sa veľmi porušíte po mojej smrti a vybočíte z cesty, ktorú som vám prikázal, pre čo príde na vás to zlé v neskorších dňoch, keď budete robiť to, čo je zlé v očiach Hospodinových, popudzujúc ho dielom svojich rúk“ (Dt 31:29).

A v tejto piesni Mojžiša sa dozvedeli, čo budú robiť v budúcnosti: „No, keď stučnel Ješurún, kopnul. Stučnel si, stlstol si, vypásol si sa. A tak opustil Boha, ktorý ho učinil, a znevážil si skaly svojho spasenia. Popudzovali ho k žiarlivosti cudzími bohmi, ohavnosťami ho popudzovali k hnevu“ (Dt 32:15-16).

Ale novozmluvný otec môže byť nielen optimistický, ale otvorene prorocký na základe

zasľúbenia Boha, že každý, kto je ospravedlnený vierou v Krista, bude mať Boží zákon vpísaný do srdca (Žd 8:10) a bude môcť v moci Ducha kráčať pevne (aj keď nie dokonale) v jeho spravodlivých požiadavkách (Rim 8:4) a napokon byť prijatý do slávy.

Inak však kresťanskí otcovia dnes čelia tým istým výzvam, ako izraelskí otcovia kedysi. Základným konceptom tohto článku je, že otcovia musia pripraviť svojich synov na prevzatie duchovného vedenia ich rodín. Taký koncept podporuje aj ústredná pasáž o rodičovstve v Novom zákone, Ef 6:4: „A vy, otcovia, nepopudzujte svojich detí k hnevu, ale ich vychovávajte v kázni a v napomínaní Pánovom“. Použité slovo „deti“ zahŕňa synov aj dcéry, ale sú to otcovia, ktorí majú konečnú zodpovednosť za výchovu detí v kázni a napomínaní Pánovom. Tieto dve slová naznačujú, že otcovia musia dať svojim deťom úplnú, celoživotnú výchovu v Božích veciach, s dôrazom na varovanie pred nebezpečenstvom hriechu. Akú vhodnejšiu pasáž k tomu zvoliť, ako Deuteronomium 6?

A aj keď novozákonní otcovia nepripravujú svoje deti žiť fyzicky po generácie v zasľúbenej zemi, je takýto druh výchovy podporovaný dokonca v 6. kapitole listu Efezským. V Ef 6:1-3 Pavol nabáda novozákonné deti: „Vy, deti, poslúchajte svojich rodičov v Pánovi, lebo to je spravodlivé. Cti svojho otca a svoju mať – to je prvé prikázanie so zasľúbením –, aby ti bolo dobre, a aby si dlho žil na zemi“. Pavol tak používa starozákonné zasľúbenie so súvisiacim starozákonným požehnaním (porovnaj Dt 5:16), aby motivoval novozákonné deti k poslušnosti.

Preto keď múdry kresťanský otec uvidí slovo „otcovia“ v Ef 6:4, vezme svoju zodpovednosť voči svojim deťom vážne a bude hľadať praktické porozumenie výchovy detí v kázni a napomínaní Pánovom v Deuteronomiu 6. Ale urobí ešte viac. Rozvinie multigeneračnú víziu, jasne naznačenú v Dt 6:2, a pripraví svojich synov na vedenie vlastných rodín k duchovnej

poslušnosti a trvalému neseniu ovocia na slávu Krista. A pripraví svoje dcéry, aby si zamilovali a vybrali za budúceho manžela takéhoto muža a aby prijali a podriadili sa jeho vedeniu ako hlave rodiny (Ef 5:22-24). Budúce zdravie a duchovná prosperita cirkvi Ježiša Krista závisí od otcov, ktorí nájdú záľubu v multigeneračnej vízii vedenia rodiny, predloženej v Deuteronomiu 6 a budú dôverovať, že Boží Duch pripraví ich synov a dcéry na chodenie podľa zákona, teraz zapísaného vierou do ich srdc.

Poznámky

[1](#) Príslovie 1:8 hovorí: „Poslúchaj, môj synu, kázeň svojho otca a neopusti naučenia svojej matky“.

[2](#) To, že slovo „brat“ v mnohých prípadoch znamená mužov aj ženy, je jasné z Dt 15:12, kde sa hovorí: „Keby ti bol predaný tvoj brat, Hebrej alebo Hebrejka, a slúžil by ti šesť rokov, siedmeho roku ho prepustiš slobodného od seba“.

[3](#) Iný príklad je v Dt 32:19-20: „Keď to videl Hospodin, zavrhol s opovržením pre popudzovanie svojich synov a svojich dcér. A povedal: Skryjem pred nimi svoju tvár, uvidím, čo bude ich koniec, lebo sú oni všelijak prevrátené pokolenie, synovia, v ktorých niet vernosti“. Vo verši 19 sa spomína mužské aj ženské pokolenie, ale vo verši 20 len baním. A opäť, v Ex 21:4-6, otrok dostáva ženu od svojho pána a ona mu porodí synov aj dcéry. V Ex 21:5 hovorí, že miluje svojich „synov“ (baním) a rozhodne sa stať doživotne otrokom svojho pána. Tu musí baním znamenať „synov“ aj „dcéry“, ktoré mu porodila jeho žena.

[4](#) Mojžiš dáva to isté varovanie v Dt 8:11-14: „Vystríhaj sa, aby si nezabudol na Hospodina, svojho Boha, takže by si neostříhal jeho prikázaní, jeho súdov a jeho ustanovení, ktoré ti ja prikazujem dnes! Aby snád, keď budeš jesť a nasýtiš sa a vystavíš si krásne domy a budeš bývať, a keď sa rozmnoží tvoj dobytok a tvoje stádo oviec a kôz, a keď budeš mať mnoho striebra i zlata a budeš mať mnoho všetkého, čo je tvoje, aby sa nepovýšilo tvoje srdce, a zabudol by si na Hospodina, svojho Boha...“.

[5](#) „I celé to pokolenie bolo pripojené ku svojim otcom, a povstalo iné pokolenie po ňom,

potomci, ktorí neznali Hospodina ani skutkov, ktoré učinil Izraelovi. A synovia Izraelovi činili to, čo je zlé v očiach Hospodinových, a slúžili Báloom“ (Sud 2:10-11).

Článok s pôvodným názvom „Fathers and Sons in Deuteronomy 6: An Essential Link in Redemptive History“, publikovaný v časopise „The Journal for Biblical Manhood & Womanhood“ (JBMW, Volume 12, No. 1), www.cbmw.org Spring 2007“ s láskavým súhlasom vydavateľstva na preklad a publikáciu v časopise Solas do slovenčiny preložil Peter Fraňo.